KNNV afd. Vriezenveen e.o.
december 2021 nieuwsbrief nr.13

KNNV vereniging voor veldbiologie Afdeling Vriezenveen

Alle nieuwsbrieven staan ook op onze website

Beste lezer

Opnieuw lijkt corona een grote rol te gaan spelen in ons doen en laten.
Gelukkig kunnen een aantal van onze buitenactiviteiten, met inachtneming van de regels, nog wel doorgaan.
Let op onze website voor de actuele situatie bij onze activiteiten. Landschapsbeheer, Vriezenveen Schoon, Educatieve Kruidentuin en vogels kijken/monitoren in kleine groep kan. En zelf op pad gaan om vogels en bijv. reewild te bekijken of van de diverse landschappen te genieten.

Nog even en de kortste dag wordt gepasseerd en daarna op weg naar het voorjaar!
Als ik dit schrijf, hadden we al de eerste nachtvorsten. Loes Lievers gaf mij de eerste ijshaar vondsten van dit najaar door op 22 november.
Opvallend, ook in mijn eigen buurt, de steeds vroeger opgehangen kerstsfeer verlichting aan het huis, in de tuin, in bomen en aan frames. Volgens mij een teken dat we graag gezelligheid willen oproepen/uitstralen in deze tijd met beperkingen.
In deze Nieuwsbrief verslag van de nodige activiteiten. Onder andere uitgevoerd boor- en vulwerk bij de oeverzwaluwwand op het bedrijventerrein Oosterweilanden. Daarnaast de frequente inzet van Vriezenveen Schoon tijdens het schoonmaken van bermen en sloten. En de werkers, ook van Scouting, die beheer plegen aan ons landschap.
Op Fayersheide is de Fayersheide Brigade regelmatig actief met snoeiwerk, noodzakelijk om de natuurkwaliteit van het gebied en de aansluitende bufferzone te behouden c.q. te verbeteren.
De ClubSupport actie van de RABO leverde ons opnieuw een mooi bedrag op.

Patrijzen in het Veenschap (Herman Stevens)

We hopen dat het project "Wies met de Patries" met nieuwe energie voortgezet wordt.
Regelmatig worden patrijzen gespot, zo ook bovenstaande groepje dat ik zelf spotte!

Herman Stevens

Dinsdag 14 december 2021.
Landschapsbeheer Veenschap

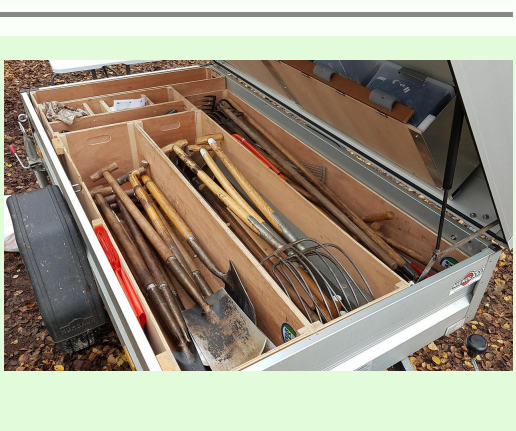

Op deze dinsdagochtend gaan we weer aan het werk in het Veenschap. Iedereen die een handje wil helpen bij het in stand houden van onze gevarieerde natuur is welkom.

We beginnen om 09.00 uur aan het Hazenpad ergens nabij de hondenclub of het vliegveldje. Er wordt gewerkt tot 12.00 uur.

Voor gereedschap, koffie en thee wordt gezorgd.
Meer informatie is te verkrijgen bij Herman Stevens (tel.:0652786351) of Gerrit Schepers (tel:0651299105)

Zaterdag 18 december 2021.
Gezellige midwinter kerstwandeling.

Onder voorbehoud en de corona omstandigheden dit toelaten! Kijk hiervoor op de website voor de actuele informatie!

winterwandeling groep december 2016

Ook dit jaar is er weer, zoals jullie gewend zijn van ons, een gezellige kerstwandeling.
Het is een traditie geworden en men zegt soms wel dat je tradities in ere moet houden dus dat proberen wij dan ook maar.
Waar we deze middag naar toe gaan is zoals altijd een verrassing, alleen voor de organisatie een "weet". Het "weer" nemen wij zoals het is, misschien wel een besneeuwd landschap.

Dus ook nu een goed humeur meenemen, goed schoeisel en warme kleding naar gelang de temperatuur is. Na afloop is het ergens weer gezellig nazitten onder het genot van snert en andere versnaperingen. Tot slot hopen wij op veel deelname en hopelijk nieuwe gezichten.

Vertrek: 13.00 uur vanaf het Manitobaplein (voor De Hulle) te Vriezenveen.
Terug: in het donker rond de klok van 18.00 uur.

Voor het laatste nieuws in verband met corona ontwikkelingen en RIVM-richtlijnen zie www.vriezenveen.knnv.nl/

Verslag van onze natuurwerkdag 6 november 2021

De KNNV afdeling Vriezenveen en een grote Scouting jeugdgroep pakten aan het Hazenpad op enkele veenpercelen stevig aan met het verwijderen van langjarige struik- en boomopslag.
Vooraf met de bosmaaier gemaaide braamruigte werd afgeharkt en braamstruweel werd opgetrokken en verwijderd. Door het vele hakken, zagen en sjouwen met takken kwam de koffie/fris pauze met fruit als geroepen. Door de werkzaamheden vloog er nog een houtsnip al klepperend op. Er moest ook nog even geholpen worden om een losgebroken groep schapen weer de goed kant op te krijgen. De gehele ochtend troffen twee Scoutingleden voorbereidingen voor de rond het middaguur geserveerde heerlijke maaltijd. Er was zelfs keuze uit een stamppot boerenkool met worst of hutspot met een gehaktbal. Dat ging er heel goed in, met een compliment voor de koks! Daarna werd het zachtjesaan tijd om de takken van het omgehakte op bulten te zetten en te beginnen met het naar de weg slepen van houtstammetjes. Deze worden in het Scouting gebouw gebruikt voor in de open haard!
Om plm. 14.30 uur werd afgerond en vertrok iedereen moe en voldaan. Het weer was ons gunstig gezind: geen spatje regen tussen 9 en 15 uur!

Al met al waren er 30 personen actief.
Een geweldige inzet voor de leefomgeving van planten en dieren. Dat is heel belangrijk, want het gaat niet goed met de biodiversiteit in Nederland.

Heel erg bedankt voor jullie inzet!

Natuurwerkdag 5 &6 november 2021 groot succes

Aan de landelijke natuurwerkdag deden 14.470 deelnemers mee waarvan 1777 jongeren en werden in totaal aan 524 klussen gewerkt.

In totaal waren in Overijssel bijna 1700 vrijwilligers aan de slag waaronder 780 kinderen. Op maar liefst 55 locaties werd gesnoeid, geknot, gezaagd en zwerfvuil geruimd.

Natuurwerkdag
5 & 6 november 2021
Samen voor biodiversiteit

Verrassing!

ClubSupport

Tijdens de natuurwerkdag op 6 november werd de KNNV afdeling Vriezenveen verrast door medewerker ter Braak van de RABO bank. Deze kwam een RABO de ClubSupport cheque overhandigen met het verrassende mooie bedrag van € 328,90. In te zetten voor het op termijn vervangen van de eigen bosmaaier. We willen iedereen die op ons (KNNV Vriezenveen) gestemd heeft daarvoor hartelijk bedanken!

Verslag excursie Landgoed Beerze
Verslag excursie Landgoed Beerze op 13 november 2021

Met Bram Jongsma als gids weet je vooraf dat alle facetten van een gebied aan de orde gaan komen. Zo ook dit keer. Landgoed Beerze leek geen geheimen te kennen voor Bram. Hij vertelde zijn 10 toehoorders enthousiast over het ontstaan en de geschiedenis van het landgoed. Ooit werden de gronden gekocht door baron Bentinck. Hij beplantte de stuifduinen met dennen en liet het landhuis bouwen. Door vererving kwam het landgoed in bezit van jonkheer Röell, de persoonlijk secretaris van koningin Juliana. De koningin en haar gezin verbleven regelmatig op het landgoed. De jonkheer had het locale personeel bevolen om de hoed af te nemen en de ogen naar beneden gericht te houden indien HM voorbij kwam. Zij mocht niet in de ogen worden gekeken. Juliana zou zich in haar graf omdraaien als ze dit zou weten. Het huis is inmiddels eigendom van de familie Kraal, rijk geworden in het westen van ons land met kinderopvang.

De landerijen zijn in handen van Landschap Overijssel. Boeiende materie, cultureel-historisch en sociaal-economisch, maar de hoofdmoot vormde de verandering van het gebied door de Natura 2000 maatregelen. Bram leidde ons uitvoerig rond en liet de vergrote zandverstuiving zien. Er is 55 ha, hoofdzakelijk dennenbos, gekapt om heide en zandverstuiving weer levensvatbaar te maken. Een week voor onze excursie zijn er tonnen steenmeel over het gebied uitgestrooid om de verzuring (tijdelijk?) terug te dringen. Dat moet er voor zorgen dat ook het tankmos terug wordt gedrongen. Dit mos kwam in WOII mee met Amerikaanse tanks en het verstikt de hei waardoor zandbijen en zandhagedissen verdwijnen. Het steenmeel komt uit de Eifel of uit Noorwegen en zorgt dus ook voor een eigen dosis CO2 uitstoot. Jammer dat dit soort kunstgrepen nodig zijn.

In de gekapte dennenbossen bevond zich een behoorlijk aantal dennenorchissen, deze zijn verplaatst naar andere percelen. Helaas was de verplaatsing niet succesvol, reeën hebben alles opgegeten. Bij andere soortgelijke verplaatsingen ging het wel goed. Zandverstuivingen zijn in Europa heel schaars, dus Nederland heeft hier een belangrijke taak te vervullen bij het in stand houden. De dennenorchis heeft daar voor moeten wijken.

Vermeldenswaard zijn de kamduinen die om Beerze liggen. Ze zijn ontstaan door samenwerking van mens en natuur. Om dorp en landbouwgronden te beschermen tegen het oprukkende zand plantte men bomen en houten staken in de grond. Hier hoopte het zand zich op, waarna men opnieuw bomen plantte, etc, etc. Het is moeilijk voor te stellen dat de huidige hoge kamduinen op deze manier zijn ontstaan. Tijdens de rondleiding bracht Bram ons legaal buiten de paden bij enkele veenputten, waar levend veenmos te zien was. Nu niet bloeiend, maar in het goede seizoen is het hier een oase van beenbreek, klokjesgentiaan en veenpluis. Er werd al een balletje opgegooid om de excursie in de zomer te herhalen, dus wie weet gaan we dit moois nog te zien krijgen.

Wat kregen we onderweg nog meer te zien en te horen: Heideknotszwammen, felrode wasplaatjes, 4 watersnippen, 3 verschillende heidesoorten (dop, struik en kraai), een paar dassenputjes, ca. 200 jonge jeneverbesstruikjes op een terrein wat eerder is afgeplagd (een successtory). En een raaf die zich eerst liet horen en even later kwam overvliegen om te zien wie die indringers in zijn gebied waren. Het was een bijzonder interessante excursie, met dank aan Bram Jongsma.
Wim Hilderink.

Opknapbeurt oeverzwaluwwand Oosterweilanden

Op bedrijventerrein Oosterweilanden, aan de rand van het gelijknamige zonnepark, zijn twee kunstmatige zwaluwwanden geplaatst. De natuurlijke nestgelegenheden van de Oeverzwaluw zijn steilranden van bijvoorbeeld beekoevers. Maar ook door menselijke activiteiten ontstane gronddepots gebruiken ze graag, zoals afgravingen en zandwinningen. Maar natuurlijke beekoevers zijn tegenwoordig heel zeldzaam, en gronddepots zijn niet betrouwbaar. Als de grond meer wordt gebruikt worden ze immers afgegraven: een knap onzekere kraamkamer. Al jaren wordt daarvoor met succes een alternatief gebruikt: betonnen wanden met voorgeboorde gaten, aan de achterkant aangevuld met zand.

Dat werkt uitstekend. In het prachtige landgoed De Dannenkamp in Hoge Hexel van Ben Tilanus staat sinds 2011 ook zo'n wand. Hier zijn jaarlijks gemiddeld een kleine vijftig van de nestgaten in gebruik. Een jaarlijks overzicht van De Dannenkamp met de resultaten is te zien via deze link.

In het afgelopen jaar is één van beide wanden, aan de oostzijde, al mondjesmaat door de zwaluwen gebruikt. De wand aan de westkant zag er ook prachtig uit, met plantengroei uit de gaten, maar dat maakt ze ongeschikt voor de nestbouw.

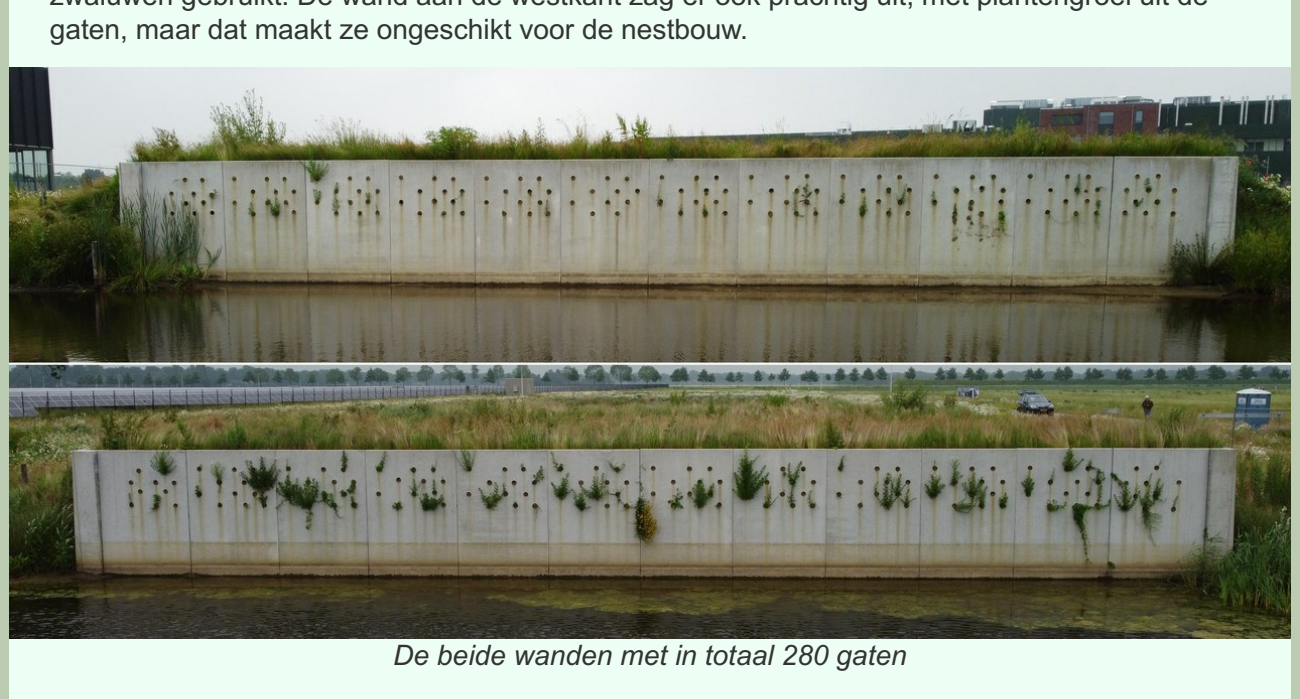
De beide wanden met in totaal 280 gaten

In de oostwand waren maar vijf bewoonde nestgaten, maar er vlogen tot wel dertig zwaluwen voor. In andere gaten werd ook wel een poging gedaan, maar niet doorgezet. De leemhoudende grond waarmee ze waren gevuld was veel te hard. De KNNV heeft dan ook met een aantal vrijwilligers alle 280 gaten uitgeboord, en met een geschikter soort zand weer aangevuld. Ook de al gebruikte, Oeverzwaluwen willen elk jaar opnieuw hun nestholte graven.

De gemeente leverde een kleine bijdrage in de kosten voor de aanschaf van materialen. Wethouder Martha van Abbema kwam even kijken bij de werkzaamheden, en liet tevreden weten erg blij te zijn met deze activiteit. Ze bedankte de vrijwilligers dan ook met hun bijdrage aan een duurzaam bedrijventerrein Oosterweilanden.

Bij dezen doet de KNNV meteen een oproep. Afgelopen zomer zijn we al eens op het zonnepark geweest voor een eerste indruk van de ecologische toestand. Een verslag hiervan staat in de nieuwsbrief nummer 7. Het zou zeer de moeite waard wezen, hier eens goed te inventariseren. Niet alleen binnen de afrastering, maar met de omringende zeer kruidenrijke omranding, en natuurlijk dan ook de vijver met de zwaluwwanden. Een project met waarschijnlijk een heel brede soortensamenstelling! Zo zijn binnen het raster al Patrijzen waargenomen, maar ook Gele kwikstaarten. De ruige buitenrand en de vijver garanderen nog meer afwisseling. Wie hier wel aan mee wil doen, kan zich melden via dit mailadres. Geef even aan waar je belangstelling naar uitgaat: flora, vlinders of andere insecten, en natuurlijk vogels. Een unieke kans, om het zonnepark ook eens van de binnenkant te bekijken!

---

20 november werd er weer een zwerfafval- opruimactie gehouden

Zaterdag 20 november heeft Werkgroep Vriezenveen Schoon weer een zwerfafval- opruimactie gehouden. 7 trashhunters hebben de Almeloseweg, deel Rusluieweg, Horstweg en Oostermaatweg geschoond van allerlei plastic, blik, autoband, piepschuim, pillen, dienblad etc. De gekste dingen kun je vinden 😲(zie knalroze object op de foto😂) In januari wordt er weer een opruimactie gehouden, waarvoor ook een oproep van Gerrit Lemans op Facebook staat, wat direct al een nieuwe aanmelding heeft opgeleverd! Mooi.

De **app Helemaal Groen** stond tijdens deze actie aan en kleurt Twenterand weer een beetje groener.

Als je keer mee wil helpen kun je mailen naar: Werkgroepvriezenveenschoon(at)hotmail.com

IN 2021 IS IN TWENTERAND AL BIJNA 2000 KM WEGBERM OPGESCHOOND!

Twenterand

Totaal 20 november
16 km

Totaal november
193 km

Totaal 2021
1906 km

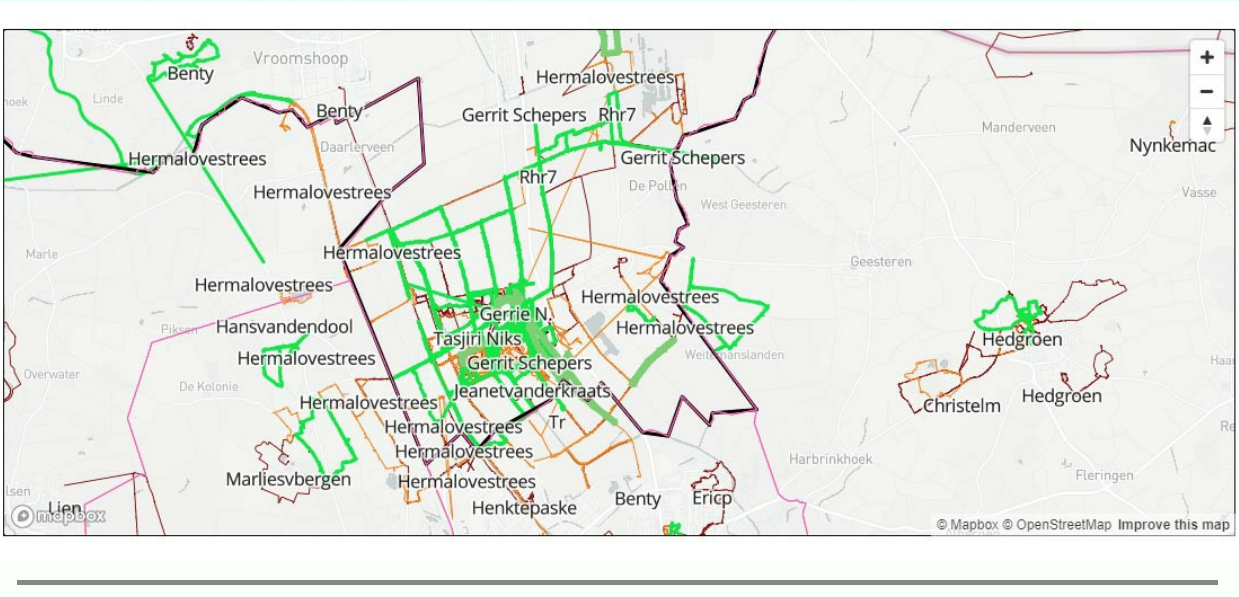

Ruim dertig jaar broedvogels aan de Nieuweweg

In 1991 ben ik begonnen met het jaarlijks tellen van de broedvogels van een stukje landbouwgebied van 44 hectare aan de Nieuweweg,tussen Vriezenveensewijk en Daarlerveen. Toen nog voor het grootste gedeelte akker, met verschillende gewassen, wat bosjes en ruigte langs de percelen, en verder in de berm veel bloeiende kruiden. Van deze variatie profiteerden toen nog de Patrijzen: in 1993 een maximum van 9 territoria! Dit gegeven was dan ook de reden om er later een proefgebied van te maken voor het Twenterander groenproject: Wies met de Patries.
Momenteel is het voor een groot deel Engels raaigras dat meermalen wordt gemaaid. Wel wordt op een paar percelen nog aardappels, bieten, gerst of mais verbouwd. Veel percelen zijn aan elkaar getrokken, zo bestaat één buitengrens van mijn telgebied nu alleen maar meer in mijn hoofd. In het terrein is deze niet meer te zien. Waar nog wel perceelgrenzen zijn, worden deze meermaals gaklepeld. De bloeiende berm heeft door eveneens veelvuldig klepelen plaatsgemaakt voor een ruige vegetatie van grove grassen en kruiden.

Dit alles heeft vanzelfsprekend een grote invloed gehad op de hier voorkomende broedvogels. En dan vooral op de groep die we 'boerenlandvogels' noemen, en voor mij de aanleiding was om hier te gaan tellen. De tabel van een paar van deze soorten met de aantallen van om de tien jaar hieronder spreekt boekdelen. Meer dan de helft van het telgebied is tegenwoordig turbogras, de klassieke weidevogels zijn hier geheel uit verdwenen. Enig soelaas bieden de akkers nog voor een paar soorten. Helaas worden deze in de periode dat ze braak liggen gebruikt voor het crossen met motoren en auto's, wat ze vanzelfsprekend ongeschikt maakt voor de enkele Kievit die het hier nog wel eens wil proberen.
De enige lichtpuntjes in dit gebied zijn de lijnvormige elementen: de wegbermen en de watergangen met hun taluds. De beherende overheden hiervan zijn van goede wil.
De gemeente heeft hier in het kader van Wies met de Patries de berm na een wegrenovatie aangevuld met de vrijgekomen zandondergrond, wat meteen een fraai bloeiende strook vlak langs de verharding opleverde. Aansluitend is een aangepast beheer ingevoerd van maaien en afvoeren. Daarbij worden ook stukken een jaar overgeslagen: een kleine oase in deze verder gladgestreken omgeving. Jammer genoeg kan niet iedereen met dit beheer leven, en worden ze alsnog gemaaid door aanliggende eigenaren, waarna het gewas dan blijft liggen. Van de gewenste verschraling is dan ook op deze delen niets terechtgekomen. Zelfs is ongevraagd een deel berm geanneexeerd, met daarbij mestinjectie tot aan de wegrand.

De berm en sloot als akker in gebruik genomen.

Door het terrein lopen ook schouwsloten, waarvan het waterschap met het beheer gelukkig steeds meer rekening houdt met ecologische aspecten. Dat bestaat hier nu uit later maaien, en niet alles tegelijk. De mooiste aanpassing is dit jaar ingevoerd: de eerste maaibeurt is voor één kant van de sloot, de andere wordt pas na het broedseizoen gemaaid! Er zullen dan zeker ook nog wel slachtoffers vallen, maar er is in ieder geval een tijdelijke strook waarin kuikens en andere soorten een toevlucht kunnen zoeken. Hulde hiervoor!
Wat dan wel jammer is, is dat de perceelsranden van het grasland door de eigenaren wel glad en strak worden gehouden, ook in de broedtijd. Ik heb bij Vogelbescherming nagevraagd of dit wettelijk wel mag. Het is immers van geen enkel bedrijfsbelang dit in het voorjaar te doen. En dan geldt ook hier zorgplicht van de Fauna en Florawet: je mag alleen reguliere werkzaamheden uitvoeren, en daarbij alles in het werk te stellen om geen onnodige slachtoffers te maken. Dat is voor het maaien van de grote grasvlaktes ook bijna niet meer aan de orde, zeker niet voor wat betreft vogels. Hooguit zal er nog af en toe een Haasje sneuvelen. De randjes ervan bieden echter nog net een klein beetje overlevingskans.

De woordvoerder van Vogelbescherming liet me daarop weten dat dit al jaren hun aandacht heeft, maar dat men hier in een spagaat zit. Het op dit punt aanspreken van de landbouw is heel gevoelig: je moet immers wel met die zelfde boeren in overleg blijven.
Dit is toch wel iets om te overdenken: boeren laten voortdurend weten moeite te hebben met allerlei regelgeving. Maar van deze wet die toch al jaren geldt hoeven ze zich niets aan te trekken.
Al met al komen er door de resterende plukjes ruigte toch nog wat soorten tot een territorium. Dat geldt zeker voor zangvogels als Veldleeuwerik en Graspieper, maar ook heeft de Patrijs hier al baat bij gehad. Afgelopen jaar werden ze regelmatig gezien en gehoord, en als klap op de vuurpijl doken er in de nazomer zowaar kuikens op, die verdwenen in de ruige berm. Voor het eerst sinds jaren weer met zekerheid een geslaagd broedgeval! Jammer genoeg werd meteen hierna ook met dit stukje berm korte metten gemaakt.

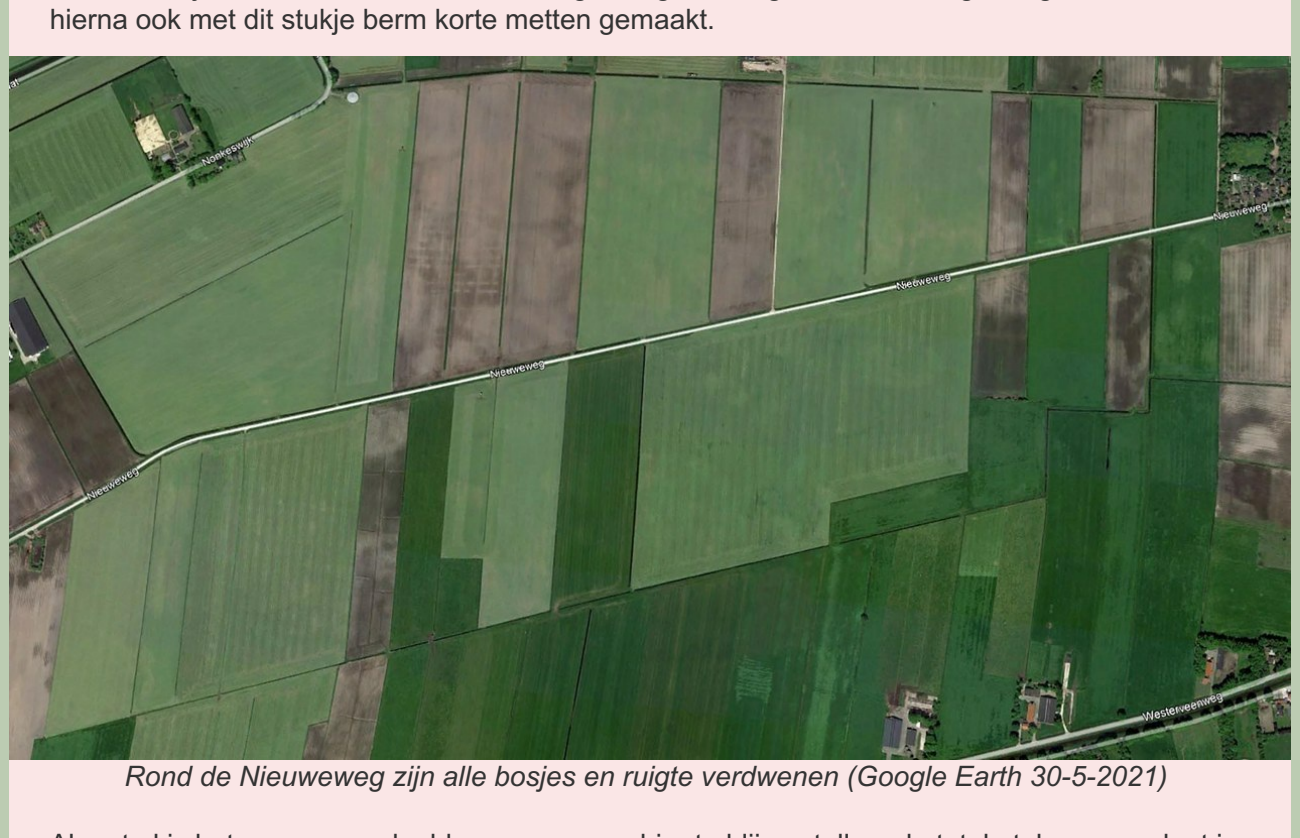
Rond de Nieuweweg zijn alle bosjes en ruigte verdwenen (Google Earth 30-5-2021)

Al met al is het geen onverdeeld genoegen om hier te blijven tellen, de totale teloorgang doet je zeer. Aan de andere kant moet je wel blijven kijken, om de vinger te leggen op wat mis gaat, en wat dan beter kan. En als dat dan af en toe helpt, al is het maar stapje voor stapje is dat meegenomen. Zie de goede wil bij gemeente en waterschap!
Maar het meest zouden vogels en andere soorten gebaat zijn bij een omslag in het denken van de mensen zelf, zij hebben de sleutel in handen. Hier ligt nog een schone taak voor de overheden en landbouworganisaties. Alle goede bedoelingen helpen niet als je niet thuis geeft wanneer er ongehinderd de poten onderweg worden gezaagd.
Het waterschap lijkt al een heel eind verder in het meer ecologisch meedenken. Zo zijn hier, naast het genoemde onderhoudsbeheer, in de naaste omgeving al proeven gedaan met het inzaaien van kruidenmengsels. En zelfs ook met het afvlakken van taluds met als gevolg een geleidelijke overgang naar het water: op voorstel van, en onderhouden door de aangrenzende eigenaar!

Aan de gemeente zou ik willen voorstellen om in het buitengebied na half juni een strook vlak langs de weg te maaien en af te voeren. Hierdoor bereik je dan toch nog een schralere strook waar voor vogels ook nog wat valt te foerageren. Bovendien tempert het dan hopelijk de aandrang om zelf de maaibalk aan te koppelen!

Soort	1991	2001	2011	2021
Wilde Eend	6	3	5	5
Patrijs	6	1	1	2
Waterhoen	0	0	1	2
Scholekster	2	1	4	0
Kievit	18	17	21	2
Wulp	0	1	0	1
Grutto	0	2	0	0
Veldleeuwerik	6	4	3	3
Gele Kwikstaart	5	4	5	1
Graspieper	4	3	2	2
Totaal	47	36	42	18

Op de foto zien we in één beeld de problematiek: op het bordje staat al jaren een enthousiast verhaal over nut en noodzaak van een ander beheer, nog van Wies met de Patries. Daarachter de berm, maar weer eens netjes glad gemaakt..

Geert Euverman

Sneeuwgors aan de Nieuweweg

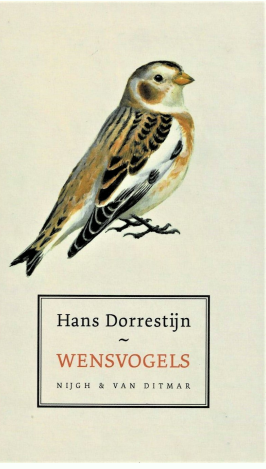

Zaterdag 27 november: een trieste grauwe ochtend, maar ik fiets hier als elke dag even met de hond.

Op een kale aardappelakker ineens een niet te missen lichtpuntje: een heel licht vogeltje op de zwarte grond. Vlak naast de bult aardappels die nog afgevoerd moeten worden. Een Sneeuwgors! En dat in het binnenland! De laatste keer dat ik die hier trof is zeker een jaar of vijftien geleden, twee in Engbertsdijksvenen. Dit wil ik niet voor mezelf houden, ik doe een appje met een, heel slechte, foto naar een paar vogelaars. Van één van hen krijg ik al na een half uur een berichtje: *Heb hem in beeld nu. Mooi man!* Hij plaatste het op waarneming.nl, en dan gaat het snel. De hele dag kwamen er mensen op af die deze kans niet wilden missen. Want het is niet alleen een heel mooi vogeltje, maar de kans om deze in het binnenland te zien is heel klein.

Zo klein, dat Hans Dorrestijn juist deze soort koos voor de voorkant van zijn laatste vogelboek: *Wensvogels*. Hij schrijft erover: *Vooral in de winter zijn Sneeuwgorzen van een onbeschrijflijke tedere schoonheid. Letterlijk, want mijn portret in woorden van de winterse Sneeuwgors is enigszins mislukt. Er is een subtielere pen voor nodig dan de mijne. Het is te delicaat. Hoe beschrijf je in hemelsnaam alle varianten van oker op dat schattige mollige vogellijfje? Hoe ik ook mijn best heb gedaan op de Sneeuwgors, het resultaat stelt teleur. Dat komt misschien ook doordat ik hem te weinig in het echt heb gezien. Hoogstens een keer of vijf. Het zien met eigen ogen brengt het wezen, de essentie van een vogel dichterbij. Tussen mij en de sneeuwgors zit 's winters al bijna tweehonderd kilometer.*

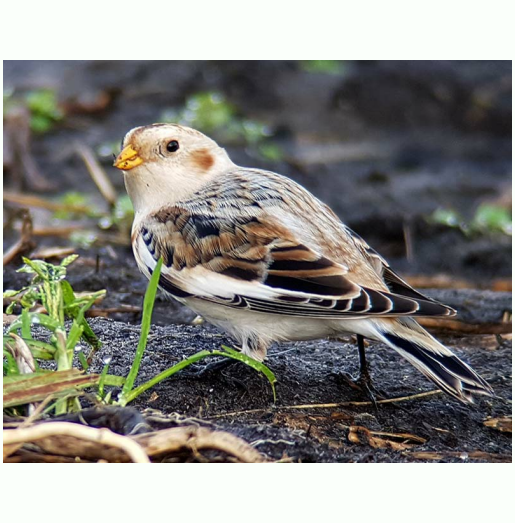

En daar heb je het inderdaad: voor Sneeuwgorzen moet je naar de kust, het liefst naar de Wadden. Daar scharrelen ze onderlangs de dijk, zoals op Terschelling. Ze zijn ook helemaal niet schuw, ze laten zich van dichtbij bewonderen. Maar als ze opvliegen, gebeurt er iets moois. Twee jaar geleden waren we er nog, toen er een groepje voor ons opvloog langs de badweg naar de kust. Ineens een warreling van veel wit, een klein sneeuwstormpje!

Die van de Nieuweweg bleef bij de aardappelbult, een week eerder werd er één gezien bij Markelo, nu bij een kuilvoerbult. Alsof ze toch nog iets zoeken wat op duin of dijk lijkt, wanneer ze zover uit de koers zijn geraakt…

Geert Euverman

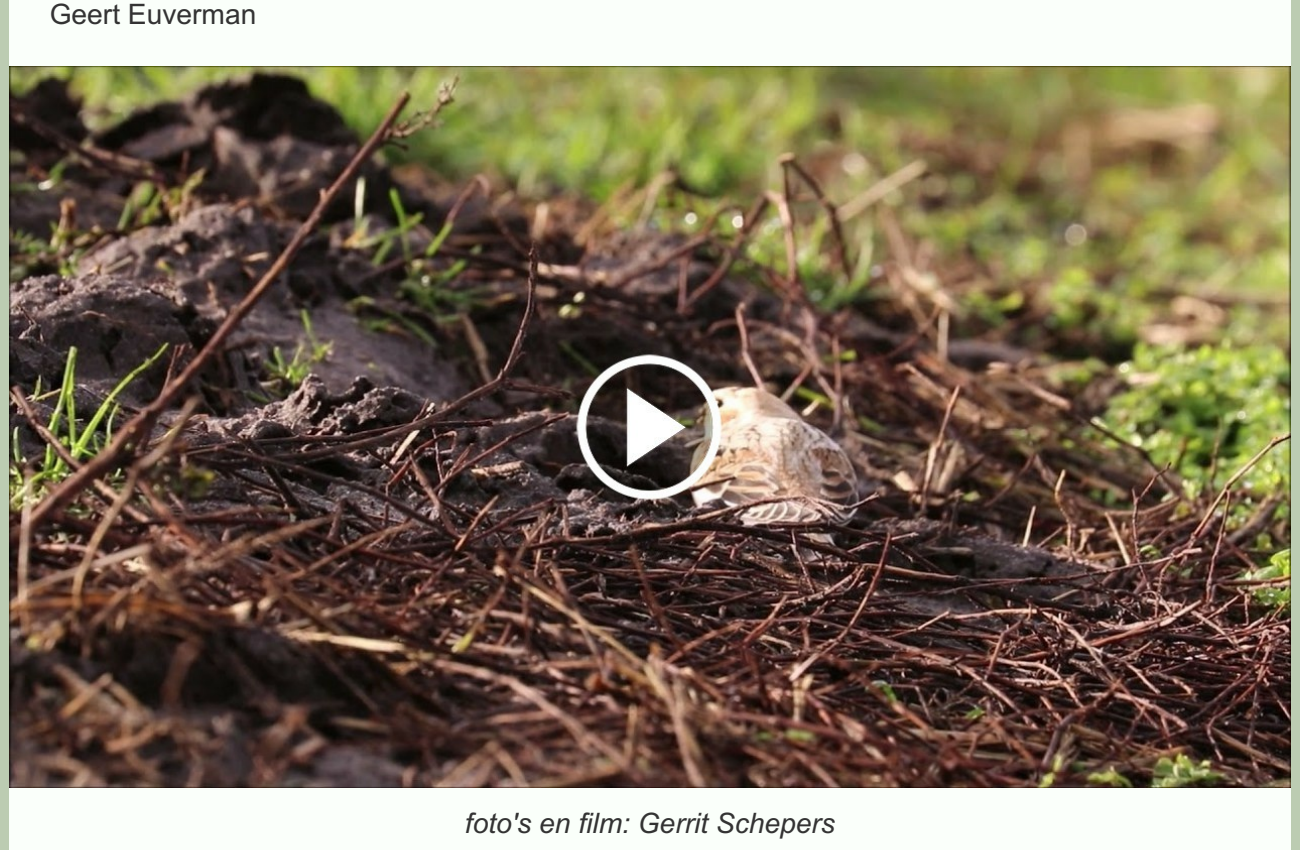
foto's en film: Gerrit Schepers

Wegberm beheer in 1983 en nu?

*Onderstaand artikel schreef ik **juni 1983** in de IVN column "Natuursprokkels" voor een weekblad in onze omgeving. Nog steeds actueel, er is nadien zelfs 10.000 ha wegberm bijgekomen.*

De wegberm

In Nederland gaat de wegberm een steeds belangrijker rol invullen, voor het in stand houden van veel plantensoorten en dieren. Doordat tegenwoordig elk stukje grond zoveel mogelijk wordt benut, blijft er steeds minder plaats over voor de planten en dieren die hier van oorsprong thuis horen. Nederland bezit ongeveer 40.000 ha wegberm.
De wegberm ontstaat automatisch bij de aanleg van een weg. Hij geeft de weg de noodzakelijke steun, zodat deze niet wegzakt. De borden en paaltjes (wegbebakening) worden in de berm geplaatst, terwijl het verkeer in noodgevallen naar de berm kan uitwijken. Zonder deze berm kan de automobilist last krijgen van bermvrees. Hierdoor gaat hij dichter bij het midden van de weg – of over het midden – rijden, omdat hij bang is van de weg te raken. Het water dat bij hevige regenval op de weg valt, wordt via de berm afgevoerd. Het is dus noodzakelijk dat de berm begroeid is, want anders zou het zand wegspoelen.

De begroeiing in de berm werd vroeger veel door de boeren afgemaaid. Het maaisel werd gedroogd en als hooi afgevoerd. Hierdoor verschraalde de berm. Tegenwoordig is dit niet meer rendabel.
Nu maait meestal een loonwerker in opdracht van de gemeente of provincie de bermen. Vaak gebeurt dit met een klepelmaaier. Hiermee worden de planten afgemaaid en fijngeslagen. Het maaisel blijft dan in de berm liggen. Op deze manier krijgt de wegberm extra meststoffen zodat het gras harder groeit. Er is nu van verschraling geen sprake, in tegendeel, door deze methode jaren achtereen toe te passen is het noodzakelijk steeds vaker te maaien, omdat anders o.a. de wegbebakening niet meer te zien is. De meeste bermen worden tegenwoordig 2 à 3 maal per jaar gemaaid. Hierdoor ontstaat een begroeiing met voornamelijk grove grassoorten, brandnetels en ridderzuring, waardoor bloeiende planten verdwijnen.

De laatste jaren wordt steeds meer ingezien hoe belangrijk het is de wegberm anders te beheren, omdat dan een grote verscheidenheid aan planten en dieren (insecten) zijn plaats weet te vinden in de berm.
Een steeds groter wordend aantal plantensoorten verdwijnt door het ontbreken van goede groeiplaatsen. Voor veel planten kan de wegberm bij een goed beheer een geschikte groeiplaats opleveren, zodat het kan betekenen dat soorten niet uit Nederland verdwijnen. Gaat men van het standpunt uit: "Groeien laten in de berm wat groeien wil zolang het verkeer niet in gevaar komt" dan is de wegberm op een geheel andere manier te beheren. Langs de straat dient een smalle strook kort gehouden te worden om bermvrees te voorkomen en de wegbebakening zichtbaar te houden. Daarbuiten maaien afhankelijk van de voorkomende begroeiing (hoogstens 1 à 2 maal per jaar) en het maaisel afvoeren.
Bij het maaien met een maaibalk is het maaisel goed af te voeren en wordt het wortelgestel van de plant niet aangetast. Het gebruik van bestrijdingsmiddelen dient vanzelfsprekend achterwege te blijven. Zo komen er steeds meer soorten bloeiende planten voor. Deze trekken weer insecten (vlinders) en dieren (vogels en muizen). Op den duur kan ook met minder vaak maaien worden volstaan. Bij het voorkomen van akkerdistels of ridderzuring kan het noodzakelijk zijn deze nog eens extra te maaien. Deze soorten vermeerderen zich sterk en kunnen ook de weilanden binnendringen.

In de meeste gemeenten wordt helaas nog steeds vaak gemaaid (2 à 3 maal per jaar). Het maaisel blijft liggen. Een andere maaimethode en afvoer van het maaisel vindt men te kostbaar. De financiële positie van de gemeenten is ook niet rooskleurig. Of dit inderdaad zo eenvoudig mag worden gesteld valt te betwijfelen. Door verschraling kan met minder maaien worden volstaan. Op den duur wordt het dus goedkoper.
Echter minstens zo belangrijk is, dat de rijkdom aan planten en dieren (o.a. insecten) in Nederland sterk achteruit gaat. De wegberm biedt veel mogelijkheden om dit tegen te gaan. Een mooie berm waarin nog redelijk veel te zien is, vind je langs de weg Westerhaar – Kloosterhaar. Eveneens langs de weg Vroomshoop – Den Ham – Ommen.

Herman Stevens

Nog een keer Grauwe fitis

In het juninummer van de Nieuwsbrief schreef ik een stukje over de Grauwe fitis op het Oude Kerkhof. Daar is door de redactie een link bijgeplaatst naar YouTube, waar het geluid dat ik had opgenomen is te horen. Daar kwam geen enkele reactie op. Daarop heb ik hetzelfde verhaal toegestuurd aan de Twentse vogelwerkgroep, voor hun kwartaalblad Ficedula. Maar ondanks de ongetwijfeld geoefende vogelaars onder hun leden, ook van die kant nooit wat gehoord. En niet dat ik twijfel aan de determinatie van Joost van Bruggen: je wilt toch wel graag nog een bevestiging! Ik had me er al bij neergelegd dat het geluidsfragment tot vergetelheid was gedoemd, toen Peter van den Akker tipte: stuur het ook eens naar Mark Zekhuis. Mark is als bekend ecoloog bij Landschap Overijssel, en heeft veel ervaring met zeldzame beesten. Dat heb ik gedaan, en ik kreeg van hem dit berichtje:
Beste Geert en Peter, wat ik hoor op de opname (YouTube) is een zekere Grauwe fitis!! Gave ontdekking!
Dat is toch mooi, zo'n bevestiging dat je ondanks de onzekerheid door een teruglopend gehoor, nog steeds de aparte geluiden eruit kunt pikken. Blij mee! Laat het volgende voorjaar maar komen!

Geert Euverman

Natuur in Nederland
planten en dieren - landschappen - natuurwandelingen

Natuur in Nederland (Hardcover) € 35,00
te bestellen bij KNNV Uitgeverij.nl

Natuur in Nederland
Frank Berendse

Hét standaardwerk voor liefhebbers van de Nederlandse natuur. In één prachtige uitgave alles wat je wilt weten over de natuur in Nederland: wilde planten en dieren, karakteristieke landschappen, hun ontstaansgeschiedenis, landgebruik en wandelmogelijkheden.

Auteur Frank Berendse beschrijft vol liefde tien typische Nederlandse landschappen, van de Drentse hoogvenen tot de duinen, van de Gelderse beekdalen tot de polders en van het rivierenland tot de Limburgse heuvels. Ook de steden passeren de revue. Zijn enthousiasme werkt aanstekelijk want je zult alle natuurpracht onmiddelijk zelf willen ontdekken.

'Natuur in Nederland' is rijk geïllustreerd met sfeervolle landschapsfoto's van Ruben Smit en prachtige aquarellen van Ed Hazebroek. Een geweldig kijk- en leesboek voor natuurliefhebbers en kenners!

Frank Berendse is hoogleraar Natuurbeheer en plantenecologie en bekend voorvechter van wetenschappelijk gefundeerd natuurbeheer. Hij heeft onder meer het kabinet en de Europese Commissie geadviseerd over bestrijdingsmiddelen en nieuw natuurbeleid. Zijn veel gelezen boek Natuur in Nederland wordt gezien als het standaardwerk over de Nederlandse natuur. Frank Berendse is laureaat van de Heimans en Thijsse Prijs 2020.

Natuur in Nederland >> (routebeschrijvingen)
Download gratis de 'Natuur in Nederland APP'

Ontdek de 10 Nederlandse landschappen nu ook via je mobiel tijdens een wandeling of fietstocht. Download de APP via de iTunes App Store >> en voor Android smart phones in de Google Play Store >> onder 'Natuur in Nederland'.

HOOGVEENHERSTEL
Engbertsdijksvenen

In en om de Engbertsdijksvenen staat de komende tijd nog veel te gebeuren. Om op de hoogte te kunnen blijven is een speciale website beschikbaar. Bekijk de site via deze link

Heeft u iets bijzonders gezien en wilt u dit delen met de lezers van de nieuwsbrief? Stuur dan een kort bericht met evt. een foto (jpeg) als aparte bijlage naar de redactie
Dat kan via het mailadres: vriezenveen.knnv@gmail.com

Mocht je deze gratis nieuwsbrief doorgestuurd krijgen aarzel niet je zelf vrijblijvend op te geven zodat je hem zelf ook krijgt.
Dat kan via deze link of maak gebruik van de QR code hiernaast.

De KNNV afdeling Vriezenveen kent zowel KNNV-leden als excursieleden/donateurs. Ze organiseert jaarlijks wandelingen, landschap-, planten-, vogel-, insecten- en paddenstoelenexcursies. Verder worden lezingen gehouden. De afdeling doet inventarisatiewerk en verwerkt de gegevens in rapporten.
De afdeling heeft werkgroepen voor: vogels, natuurbescherming, landschapsbeheer, "Vriezenveen schoon", natuurfotogroep -en "Educatieve Kruidentuin". De laatste is gelegen achter sportcentrum De Stamper te Vriezenveen-Midden. En er is nog een Natuurjongeren programma voor de jeugd van ca. 11 tot 16 jaar.

link naar onze site: vriezenveen.knnv.nl

Deze e-mail is verstuurd aan {{email}}. • Als u geen nieuwsbrief meer wilt ontvangen, kunt u zich hier afmelden. • U kunt ook uw gegevens inzien en wijzigen. • Voor een goede ontvangst voegt u webmaster@vriezenveen.knnv.nl toe aan uw adresboek.

Laposta